

Tas Latweeschu draugs.

1838. 23 Juhni.

25ta lappa.

Jaun a sinn a.

Is Pehterburges. Tas jaunakas sinnas, kas munis is Stokolmes pahru muhsu augsti zeeniga Keisera wezzaku dehlu irr atnahkuschas, stahsta, ka winsch pirmā deenā, kad tehws bija dewees prohjam, lihds ar Sweedru Kehnina wezzaku dehlu effoht gahjis, papreetsch to nammu isskattiht, kur, kā jau tahi nammi drihs katrā leelā pilssatā pasaule, pulks Deewa radditu leetu irr sakrauts par mahzibu un pa kahrtahm salikts. Winsch preezajahs, tur fewischki ta hs rodditas leetas kohpā atrast wissas, ir tas wissmasakas, ko Deews Sweedru, Normannu un Dahnu semmei irr dewis. Gahje to deenu arri Sweedru saldatu skohlu apskattiht, un to pils basnizu, kur tas brangs walsts karrohgs tohp glabbahts, un to leelu leelu istabu, kur Sweedri mehds sapulzinatees, pahe sawas semmes leetahm sarunnatees. Ohtrā deenā Kehnina dehls muhsu leelwirstu luhdse, lai winnam israhdoht to Kreewu ugguns fuggi, ar ko atnahzis. Kad nu abbi no pils ar laiwu dewahs turp, un luhk, pats leelwirsts stuhereja. Us fuggi, sinnams, fanehme weefus ar leelu gohdu. Zittā deenā abbi gahje atkal ar Sweedru ugguns fuggi pa to leelu esaru, kas tur pee Stokolmes, us semmehm, to dselses pabriki apskattiht. Gaddijahs, ka pat winna preefschā kahdas basnizas jauna tohrna gallu salehje. Strahdneeki dseedaja leelwirstam par gohdu faradu singi, kas ar Kreewu meldiji winneem jau us to bija eemahzita. Utvakkat us pilssatu eedams, scho paschu strahdneeku skohlu wehl apmekleja. Zittā deenā atkal gahje, to brihnum' wezzu un brangu pilli apskattiht, kas tur turumā, un kur, kā ne kur zittur, arri leels pulks dahrgu bildu atrohnahs, kas rahda, kahdā feijā kars Sweedru Kehnisch bijis, un tee zitti wihi, kas tai semmei par gohdu dsihwojuschi. — Tā nu muhsu augsti zeenigs frohma mantineeks arri tur ar sinnu apluhko un isskatta wissu, ko tik tur zeeni, un kas ween par mahzibu warr buht.

- Trakku wilku un sunnu rehjums.

Kā tas glahbjams?

(Luhto Latv. dr. 1837, 341ta lappa.)

Breesmiga, nahwiga plimmiba, kas zellahs vehz trakku wilku woi sunnu rehjuma, nahk no tahn seefakahm, kas teem weenumehr zeeni tezzeht un fareeta zilwaka jeb lohpa assinim preejauktees. Ja nu cudas no eefahkuma warr dorriht,

ka feekalas ne dabbu jaukees ar affinim, woi meesai peelipt; jeb, ja pehz tahs atkal no meefas warr isdsicht, tad gan drohschi warr sinnah, ka tahs ne kahdu skahdi ne warrehs darriht. — Lai ne peejaugahs un no meefas ne tohp usnemtas, to ar noslauzifchanu ween ne ware aiskaweht, jo ja tik ta masaka smakka jeb tuhksota lahfites dallina paleek, tad jau deewsgan wissu nelaimi padarriht. Turpretti ja nemm us kohteli stipra ettika sauju sahls un ar to tahs wahtis un wissas weetas, kur feekalas warretu buht peegahjuschas, stipri jabersch. Kam ettika naw, lai nemm uhdeni ar sahli un arri wehl seepes ware peelipt; un kam us lauku ta-nelaimo noteek, kur schahs leetqs wissas ne warr dabbuh, tas lai tik tудал ar mihselu rauga to fareetu weetu labbi nomasgaht un noberst.

Dakteri arri zeeni tulles plahsteri uslikt jeb tahs wahtis ar karstu dselsi dedsiuht, un, pateesi, tas arr' par labbu, kad tik drihs noteek; bet kad tik masu brihtinu rehjums stahwejis, tad jau ne kahda drohschiba wairs pee wissas ahrigas ahrsteschanas naw; jo kamehr zilweks dshwo, no wissas winna ahdas issuhkst garrini un eet gaifa, un atkal no gaifa un no wissa, kas tai pee-eet, ahda jeb meefas ahrpusse eesuhkst. Kad filcumā jeb zaure puhleschanu stipraki issuhkst jeb swihst, tad garranti krahjahs lahfis, un paleek par fweedreem; kad tik stipri ne issuhkst, tad winnaus bes ihpaschas skohlas ne buht ne manna. Täpat arr' eesuhkschana ne warr manniht, ka tik no plahstereem un zittahm sahlehm, ko peefeen; jo ja meesa ne eesuhktu, tad welti buhtu, tahs peelipt. Isuhkschana un eesuhkschana ne weenu azzumirkli ne stahjahs wissu muhschu, kamehr zilweks dshws, un jo ar to eet pehz kahrtas, jo zilweks spirgts, un kad tik mas zaure nespohdribu jeb zittu wainu ar to ne eet, kà waijaga, tad meesa pawahrgst, no ka kaschkes, kaulu sahpes, uhdens-fehrga jeb zittas gruhtas plim-mibas zellahs.

Kad tahs trakku sunnu feekalas arri Deews sinnzik masu brihdi us ahdu jeb wahti stahwejuschas, tad jauzik ne zik no tahm warr buht eesuhkst un ta nelaines waina gattawa. Tapehz arr' tудал us to irr ja dohma, to atkal no meefas isdsicht. — Schahda isdsihschana noteek us diwejadu wihsi, zaure fweedreem un zaure mihselu, zaure ko ir dauds zittas kaitigas wainas tohp no meefas isdsichtas. — Ta labbaka isdsihschana zaure fweedreem irr labbi iskurrinatā pirti, us augstaku lahwu. — Weens Parikhches dakters stahsta, ka zaure to ween fewi paschu no breesmigas nahwes glahbees. — Pee fareetas plimneezes rohkas bij apghaniijees, un gan atkal nomasgajees, bet par nelaimi tai paschā dweels bij plauzijees, kur kohpeja tai mutti bij applauzijusi. — Weenu, ohtru deenu pehz, winsch jau sahk just, ka winnam itt sawadas schauschalas usnahk, un ka ne buht ne warr zeest, us uhdeni jeb us sawahm apseltitahm pohgahm jeb us zittahm spohschahm leetahm paskattitees. Kahds famissis zaure to palizzis, to gan warr faprast. Itt stiklas dohmas arr' winnam sahk zeltees. Papreefschu rattōs fehdedams, sawu kutscheri gribb fareet, bet par laimi wehl sawaldahs; pehz redsedams, ka no winna ne kas labs wairs ne bij, sawu dshwibu apnizzis, apdohma feri pascham gallu darriht. Labprahrt buhtu noslihzinajees, bet ne drihskst, pee uhdens pee-eet, tad atszerahs, ka ne fenn Kreewi usnahkusch, kas pirtis pehz

fawas semmies wihses bija eetaisfijuschi. Tur aissbrauzis, leek stipri kurrinahē un eet pehrtees, zerredamis ka leelaïs karstums un pawissam garraini wianam drihs gallu darrifchoht, bes ka uhdeni buhtu dabbujis redseht. — Kad us lahwu nomettees, wehl wissadas reibas parahdischanas un dohmas wianam usnahk; bet azzis zeeti aisspeedis, ilgi paleek gullu, nahwi gaididams. — Bet kas to buhtu dohmajis, nahwe ne nahk un turpretti pehz labba laika sahk manniht, ka wianam assinis jo meerigas, un dohmas jo gaifchas palikkuschas, un ka tik diki issalzis un isflahpis. Nu nahk semmē un, pateesi, riktigi wessels tappis un arr' palizzis.

Tomehr jebschu schim no nejauschti jeb ihsti zaur Deewa schehlastibu ta gahjis, ka winna trakkas un grehzigas dohmas wianam par labbu un zitteem par mahzibū isdewufschahs, us pehrschau ween ne warr palautees, jo dauds fareeti gan labbi pehruschees, un tomehr teem naw lihdsejis.

Leelaka un it pilniga drohfschiba irr, kad ar swoedreem un ar mihselu reisā to nelaimi isdsenn, un ka tas jadarr, to drihs dabbuseet lassih. Pawassarā un wassaras eefahkumā, druwmallās, ganniklēs nn kruhmōs brihscham useet sawadu kulkaini, tahdu tumfchi sillu, ka suhdu-bambuli, wehl drusku jo dischaku, ne ka to, ar jo spizzu pakktu un appakschas pussē ne tahdu plakkanu, bet wissapkahre appalu. Kaktis wianam labbu teesu garraks, ne ka suhdu-bambulim, un raggi arri garraki un it ka schaohra gallinsch. Spahrnu wahki wianam gan, ka jau kulkainim, bet spahrnu pa gallam naw, un tapehz ar ne warr gaifa skreet, bet tik it pamasi gare semmi rahpa. Spahrnu wahki naw tik dischi, ka suhdu-bambulim, un ne eet lihds gallam, bet wehl ne lihds pussei, gan drihs ka spahrni pee bischu tehwa un arr' gan eefahkumā kohpā, bet appakschas galli stahw katrs us fawu pussi. Wahziski scho kulkaini fauz: "Maiwurmkäfer," *) un mehs Lat-wiski wisslabbaki wianu warresim nosaukt: rejhuma kulkaini.

Lai labbaki warreseet ussishmeht, te peelikta bilde jums to, ka ne ka, parahdihs. Scho kulkaini Debbeß-Tehws ihpaschi wif-seem fareeteem par paglahbschanu rāhdahs raddijs, un kas tik minnu pareisi mahzisees walkaht, tas ar to dauds nelaimes un skahdes warrehs nogreest. Kas ta gribb darrih, tam kulkaini, kad atraddis, naw aplam ar pirksteem ja kerr nedis ja spaida, bet weegli krahtnā ja eelaisch, kur fawā wallā warr ap-

fahre staigaht, jo teem ihpascha fulla no wißeem wehdera panteem fuhla, kad tik mas tohp spaiditi, un ta ta ihsta glahbeja sahle; tapehz ja sargahs, ka ne pa-suhd. — Nu allus glahsi ja nemm labbu jaunu meddu, un tik dauds kulkaini ja eimett un ta meddu ja noslihzina, zit warr dabbuhet jeb zik mas ween gribb. Pehz pahri deenahai isnemm tohs nosliktuschus kulkainus, atstrukta ar nasiti wissu meddu atpakkat, un schahwe tohs woi faulē, woi krahfnī. Nu rasfees

*) Latiniski: Meloe proscarabaeus.

meddum wirsu wissa kukkanu sulla. — Kad ja mehri,zik buhs, un dewini tahdi paschi mehri meddus wehl ja peelek flaht; papreeksch to nemm, kas jau ta glahst bijis, un pehz no jauna peeletek, zik wehl truhfst. Kad tee kukkanu labbi schuuschi, kad tee ja sagruhsch jeb ja fabersch un ar tahn sahlehm ja peejaus un labbi zauri ja maifa. Nu sahles gattawas, un tik wehl ja leek wehrâ, ka wissahm leetahm un traukeem dikti skaidreem waijag' buht, lai sahles ne sahruhgt un bohja eet. —

Kad steidseetees nu rejhuma kukkanus salasshi un sawas sahles kohschi, ka mahzihes, fataishti. Tif drihs, ka buhseet gattawi, arr' muhsu awihses dabbuseet laffshi, kur tahn ja leek, un kahdâ wihsé, ja ta nelaime trahpahs, ka sareeti zilweki un lohpi ar tahn ja glahbj.

H. E. R.

Drikketaja misseschanas.

24tä lappâ, taï singe: "Greetinas preeki" 2trâ perfchâ 1mas pantinas gallâ waisadseja buht tahda sihme: , — un luht, tur atraddahs tahda: • — Un 2tras pantinas gallâ waisadseja buht tahda sihme: ; un tur bisa tahda,

15tä lappâ, taï 24tä sinnâ pahr muhsu posauli, 15tä fleise no appalschas, stahw "zo gaddeem", un waisadseja tur stahweht "zo gaddeem".

(Schai lappai peelikums.)

Sinna, zik naudas 21. Juhni-mehn. deenâ 1838 eeksch Rihges makfaja par daschahm prezzehm.

Par	Makfaja:	Sudr. naudâ. Nb. / R.	Par	Makfaja:	Sudr. naudâ. Nb. / R.
1	puhrurudsu, 116 mahrzinus smaggu	1 50	1	pohdu (20 mahrzineem) wasku	7 —
—	meeschu, 100 mahrzin. smaggu	1 —	—	tabaka = = = = =	— 65
—	kweeschu, 128 mahrzin. smaggu	2 30	—	swesta = = = = =	2 20
—	ausu = = = = = =	— 60	—	dselves = = = = =	— 75
—	sirnu = = = = = =	1 60	—	linnu, frohnu = = = = =	2 —
—	rupju rudsu - miltu = = =	1 50	—	brakka = = = = =	1 80
—	bihdeletu rudsu - miltu = =	1 80	—	kannepu = = = = =	— 80
—	bihdeletu kweeschu - miltu =	2 50	—	schkihtu appinu = = = =	3 —
—	meeschu - putraimu = = =	1 50	—	neschkihtu jeb prezzes appinu	1 60
—	eefala = = = = = =	1 10	—	muzzu filku, eglu muzzâ =	6 50
—	linnu - sehflas = = = = =	2 —	—	laendu muzzâ =	7 —
—	kannepu - sehflas = = = = =	1 25	—	smalkas fahls = = = =	4 30
1	wesumu seena, 30 pohdus smaggu	3 —	—	rupjas baltas fahls =	4 50
barrotu wehrschu galu, pa pohdu =		1 —	—	wahti brandwihsa, pussdegga =	6 50
			—	diwdegga =	8 50

Weenu sudraba rubli warreja dabbuht par 353 $\frac{1}{2}$ kapeikeem warra naudas.

Lihfs 21. Juhni pee Rihges irr atnahkuschi 697 fuggi un aisbraukuschi 479.

Brihw driskeht. No juhrmallas-gubbernementsu augstas walvischanas pusses;

Dr. C. E. Napier sky.

Latveeschu drauga 25tas lappas peelikkums.

Greetinas preeki.

Lustigi.

Aln.

Dseedi:

Spehle:

Aln.

U = wiß gan=noht, ad = di = da = ma, smal = lâ skal = lâ bal = si = nâ

un pa brih-scheem gaw'le = da = ma, Gree-ti-na là dsee = da = ja :
 1
 2

Kur kas skaitlis 1 stahw, tur spehle, kad no jauna to meldimu gribbi esfahkt, bet
Kur 2 stahw, tur tewim jaspohle, kad to dsesminu pa gallam gribbi beigt.

Brihw drickeht. No suhmallas-gubbernemenu augstas waldischanas pusses:
 Dr. C. E. Napiersky.